

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Możliwości wykorzystania polskich baz danych w ocenie parametrycznej jednostek naukowych

Author: Aneta Drabek, Małgorzata Waga

Citation style: Drabek Aneta, Waga Małgorzata. (2009). Możliwości wykorzystania polskich baz danych w ocenie parametrycznej jednostek naukowych. "Sprawy Nauki" (2009, nr 4, s. 27-30).

© Korzystanie z tego materiału jest możliwe zgodnie z właściwymi przepisami o dozwolonym użytku lub o innych wyjątkach przewidzianych w przepisach prawa, a korzystanie w szerszym zakresie wymaga uzyskania zgody uprawnionego.

dr Aneta Drabek, mgr Małgorzata Waga

Możliwości wykorzystania polskich baz danych w ocenie parametrycznej jednostek naukowych

Od ponad dziesięciu lat, kiedy to Komitet Badań Naukowych wprowadził system oceny parametrycznej jednostek ubiegających się o dofinansowanie działalności statutowej, toczą się w Polsce dyskusje (m. in. na łamach „Spraw Nauki” i „Forum Akademickiego”) na temat cytowań, punktowania i różnych wskaźników służących ocenie uczonych i jednostek.

System ten zyskał wielu zwolenników, ale wciąż słyhać głosy krytykujące ten sposób ewaluacji dorobku naukowego. Tymczasem działania Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego idą konsekwentnie w kierunku oceny parametrycznej (punktowej), w której cały dorobek publikacyjny oraz inne dokonania przeliczone zostaną na odpowiednie wskaźniki pozwalające na porównanie jednostek między sobą i dystrybucję środków zgodną z polityką naukową państwa.

THOMSON REUTERS I SCOPUS

Istotne znaczenie w tych działaniach pełnią bazy danych, które dostarczają informacji ułatwiających dalszą ocenę. Szczególną rolę w tym względzie odgrywają wydawane przez firmę Thomson Reuters (dawniej Institute for Scientific Information) indeksy cytowań (Science Citation Index, Social Sciences Citation Index oraz Arts & Humanities Citation

Index), obecnie dostępne na wspólnej platformie Web of Science. Dane pochodzące z tych baz są ważnym składnikiem wielu wskaźników. W ostatnich latach coraz częściej w badaniach naukometrycznych wykorzystuje się także bazę Scopus stworzoną przez wydawnictwo Elsevier. W porównaniu z Web of Science Scopus indeksuje o około 70% czasopism więcej, jednocześnie kładąc nacisk na publikacje europejskie. W bazie możliwe jest także wyszukiwanie cytowań w literaturze opublikowanej po 1996 roku.

Jakkolwiek obie bazy są uznanymi źródłami dostarczającymi danych do wszechstronnych analiz, warto zwrócić uwagę na produkty krajowe, które mogą pełnić rolę uzupełniającą.

ARTON – LITERATURA HUMANISTYCZNA

Spośród wielu baz bibliograficznych tworzonych w bibliotekach polskich na

pewno zwraca uwagę baza Arton – Polska literatura humanistyczna¹. Jest to unikatowa baza bibliograficzna z indeksem cytowań, rejestrująca artykuły z 26 czołowych czasopism polskich z językoznawstwa, literaturoznawstwa oraz etnografii. Inicjatorem stworzenia tego narzędzia w roku 1998 był ówczesny rektor Uniwersytetu Śląskiego prof. Tadeusz Sławek. W 2000 roku powstała koncepcja współtworzenia bazy z innymi uniwersytetami w kraju. Chęć współpracy potwierdziło siedem z nich: Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Śląski i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Uniwersytet Śląski pełni rolę koordynatora przedsięwzięcia.

Indeksowaniu w Artonie podlegają wszystkie rodzaje dokumentów opublikowanych w czasopismach (artykuły, recenzje, wspomnienia, bibliografie, polemiki, sprawozdania itp.) wraz z dołączoną do nich pełną bibliografią załącznikową. Obecnie w bazie znajduje się 11,5 tys. artykułów, począwszy od 1990 roku i ponad 173 tys. cytowań. Jest to jedyne w Polsce tego typu źródło z nauk humanistycznych. Z bazy korzystać można nieodpłatnie w internecie.

Za punkt wyjścia przyjęto 26 czasopism wyróżnionych w 1999 roku przez Zespół Nauk Humanistycznych (H-01) Komisji Badań Podstawowych KBN. Są to następujące tytuły (w nawiasie lata za jakie można znaleźć informacje w Artonie):

- *Acta Baltico-Slavica* (1990–2004);
- *Acta Universitatis Wratislaviensis. Classica Wratislaviensis* (1994–2004);
- *Acta Universitatis Wratislaviensis. Germanica Wratislaviensis* (1996–2003);

- *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego* (1991–1998);
- *Eos* (2000–2001);
- *Język Polski* (1990–2008);
- *Lingua Posnaniensis* (1991–2001);
- *Linguistica Silesiana* (1990–2007);
- *Literatura Ludowa* (1990–2005);
- *Lud* (1991–1995, 1997–2003);
- *Onomastica* (1990–1992, 1997–2002);
- *Pamiętnik Literacki* (1990–2008);
- *Polonica* (1990–2007);
- *Poradnik Językowy* (1995–2007);
- *Poznań Studies in Contemporary Linguistics* (poprzedni tytuł: *Papers and Studies in Contrastive Linguistics*) (1995–1997);
- *Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego. Neophilologica* (1993–2007);
- *Przegląd Humanistyczny* (1990–1992, 1997–1999, 2002);
- *Ruch Literacki* (1990–2003);
- *Slavia Occidentalis* (1997, 2000–2002);
- *Slavia Orientalis* (1999–2000);
- *Studia Anglica Posnaniensia* (1994–2002);
- *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* (1990–2003);
- *Symbolae Philologorum Posnaniensium* (1991–2002);
- *Teksty Drugie* (1994–2005).

Wstępnie przyjęto, że do bazy wprowadzany będzie materiał z roczników bieżących i stopniowo uzupełniany o czasopisma wydane w latach 1990–2000. Z braku odpowiednich środków finansowych założenia tego nie udało się w pełni zrealizować, dlatego też artykuły z dwóch czasopism (*Linguistica Baltica*, *Rocznik Orientalistyczny*) nie znalazły się jeszcze w bazie; niektóre z czasopism (np. *Slavia Occidentalis*, *Slavia Orientalis*) są reprezentowane w bazie bardzo fragmentarycznie, natomiast z wielu tytułów (*Pamiętnik Literacki*,

¹ Arton – Polska literatura humanistyczna [online]. 2003–2009 [dostęp: 2009-02-15]. Dostępny na <http://arton.bg.us.edu.pl/arton/arton.php>.

Język Polski, Literatura Ludowa, Polonica, Linguistica Silesiana, Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego. Neophilologica) udało się wprowadzić wszystkie artykuły opublikowane po roku 1990.

Baza Arton – Polska literatura humanistyczna jest nie tylko źródłem poszukiwań bibliograficznych, ale służyć może za materiał do analiz bibliometrycznych i oceny porównawczej polskich czasopism. Oprogramowanie bazy gwarantuje stabilność wyszukiwań oraz uzyskanie wiarygodnych wyników.

ARIANTA – CZASOPISMA ELEKTRONICZNE

Źródło wiedzy o całym polskim czasopiśmiennictwie naukowym stanowi baza Arianta – naukowe i fachowe polskie czasopisma elektroniczne, przygotowywana przez pracowników Uniwersytetu Śląskiego – dr Anetę Drabek i dra Arkadiusza Pulikowskiego. Baza ta, dostępna w internecie², dostarcza informacji o naukowych i fachowych polskich czasopismach elektronicznych. Każdy rekord zawiera następujące dane:

- tytuł czasopisma;
- poprzednie tytuły czasopism;
- ISSN wersji elektronicznej (o ile jest przyznany) z oznaczeniem [e] oraz wersji drukowanej z oznaczeniem [p];
- adres (lub adresy) www;
- data początkowa – informacja, od kiedy ukazuje się czasopismo;
- data on-line – informacja, od którego rocznika czasopismo jest dostępne w internecie;
- wydawca lub instytucja sprawcza;
- symbol Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej;

- częstotliwość;
- zakres dostępnych spisów treści (informacja w formacie: rok/rocznik/numer);
- zakres dostępnych abstraktów (informacja w formacie: rok/rocznik/numer);
- zakres dostępnych pełnych tekstów (informacja w formacie: rok/rocznik/numer), dodatkowo przy ograniczeniach w korzystaniu z pełnych tekstów podawany jest rodzaj tych ograniczeń (np. dostępne dla prenumeratorów, dostępne po zalogowaniu itp.);
- informacja o dostępności (lub nie) wyszukiwarki;
- informacja o tym, czy czasopismo zostało zaliczone do periodyków fachowych;
- informacja o tym, że czasopismo istnieje tylko w wersji on-line;
- link do instrukcji dla autorów;
- uwagi;
- dziedziny;
- punktacja Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- Impact Factor – na podstawie bazy Journal Citation Reports;
- punktacja Index Copernicus;
- data aktualizacji rekordu.

Od umieszczenia bazy w sieci liczba czasopism wzrosła ponad trzykrotnie, z 599 do 2127 tytułów (maj br.). Wśród czasopism indeksowanych w bazie Arianta 61 tytułów to te, które mogą pochwalić się wskaźnikiem Impact Factor, 388 posiada wskaźniki umieszczone na liście Index Copernicus, a 1050 znajduje się na liście czasopism punktowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

W liście podsekretarza stanu prof. Krzysztofa Kurzydłowskiego z 30 października 2006 roku, kierowanego do redaktorów naczelnych i wydawców czasopism

¹ A. Drabek, A. Pulikowski: Arianta – Naukowe i fachowe polskie czasopisma elektroniczne [online]. 2005–2009 [dostęp: 2009-03-22]. Dostępny na www1.bg.us.edu.pl/bazy/czasopisma.

naukowych, wśród kryteriów branych pod uwagę przy ustalaniu liczby punktów wymienia się posiadanie przez czasopismo strony internetowej ze spisami treści lub pełnymi tekstami. To wskazuje na wagę tej części oceny czasopisma, wykorzystywanego w pracach zespołów Ministerstwa. A zatem można opracować parametryczny system oceny stron internetowych czasopism na podstawie ściśle ustalonych kryteriów zakresu udostępnianych sieciowo informacji, co może być pomocne przy klasyfikowaniu periodyków z listy B przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Arianta jest jedynym tak pełnym i wiarygodnym źródłem wiedzy o polskich czasopismach elektronicznych. Od czasu zamieszczenia w internecie we wrześniu 2005 roku bazę odwiedziło ponad 137 tys. użytkowników. Podczas gdy w sieci znaleźć można jedynie niewielkie listy czasopism z podstawowymi danymi (zazwyczaj tytuł i link, rzadziej informacje o dostępności pełnych tekstów czy abstraktów), Arianta podaje wszystkie ważne informacje, które są dodatkowo sprawdzane w innych źródłach. Podstawą istnienia w internecie tego typu bazy jest aktualność zawartych w niej danych,

a przede wszystkim linków. Sieć jest stale monitorowana w poszukiwaniu nowych tytułów. Na stronie bazy umieszczony jest też specjalny formularz, dzięki któremu użytkownicy mogą przekazywać informacje o nowych tytułach jeszcze nieuwzględnionych w bazie. Od marca 2009 roku interfejs bazy dostępny jest także w języku angielskim, co z pewnością rozszerzy jej zasięg o czytelników nieznaną języka polskiego. Baza jest źródłem informacji w obecnej formie przydatnym całej społeczności naukowej w Polsce, ale rozszerzenie jej zakresu – np. o systematycznie wyliczany na podstawie Web of Science i Scopus współczynnik RIF – i zwiększenie częstotliwości aktualizacji (obecnie dwa razy w roku) wymaga dodatkowych dotacji.

Omówione powyżej bazy Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego – dostępne w sieci od kilku lat – gromadzą dane istotne dla całego środowiska naukowego. Jednakże ich potencjał nie ogranicza się tylko do poszukiwań bibliograficznych i warto je wykorzystać także do innych celów.

Baza Arton – Polska literatura humanistyczna i informacje w niej zawarte mogą być dodatkowym kryterium branim pod uwagę przy ocenie czasopism, a dane wyliczane na podstawie cytowań zawartych w literaturze polskiej służyłyby przygotowaniu odpowiednich wskaźników. Dodatkowo wszystkie te informacje bibliometryczne mogłyby być na bieżąco wprowadzane do bazy Arianta i udostępniane w internecie, zapewniając całkowitą transparentność oceny punktowej czasopism, co ma kluczowe znaczenie w zbliżającej się ocenie parametrycznej jednostek badawczych. ■

Dr **ANETA DRABEK** pracuje w Oddziale Udostępniania Zbiorów i Informacji Naukowej Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Pracę doktorską poświęciła bibliometrycznej analizie czasopism naukowych w dziedzinie nauk społecznych.

Mgr **MAŁGORZATA WAGA** jest zastępcą dyrektora Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.